

Důvěra některým institucím veřejného života v říjnu 2015

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-10</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 10. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1045</i>
Počet tazatelů:	<i>217</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PO.8</i>
Zveřejněno dne:	<i>19. listopadu 2015</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

V říjnu 2015 byla součástí pravidelného šetření CVVM otázka zjišťující důvěru občanů ve vybrané společenské instituce¹.

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce 1, výrazně převažující důvěře se těší armáda (62 % důvěřujících : 29 % nedůvěřujících) a policie ČR (61 % důvěřujících : 37 % nedůvěřujících). Důvěra nad nedůvěrou ještě hodně převládala u hodnocení rádií (54 % důvěřujících : 39 % nedůvěřujících). Mírně větší důvěru než nedůvěru má veřejnost k soudům (51 % důvěřujících : 45 % nedůvěřujících), internetu (47 % důvěřujících : 42 % nedůvěřujících) a k bankám (48 % důvěřujících : 46 % nedůvěřujících). Shodně důvěřuje a nedůvěřuje veřejnost odborům (38 % důvěřujících : 39 % nedůvěřujících), kde je ovšem téměř čtvrtina odpovědí „nevím“. Ve vztahu k dalším institucím už převažuje nedůvěra nad důvěrou v případě televize (46 % důvěřujících : 52 % nedůvěřujících), tisku (44 % důvěřujících : 53 % nedůvěřujících) a neziskových organizací (38 % důvěřujících : 47 % nedůvěřujících). Výrazný převis podílu

¹ Znění otázky: „Řekněte prosím, důvěřujete nebo nedůvěřujete a) soudům, b) policii ČR, c) armádě, d) tisku, e) televizi, f) rádiu, g) odborům, h) církvím, i) neziskovým organizacím, j) bankám, k) internetu?“ Možnosti odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

nedůvěřujících jsme zaznamenali u církví (23 % důvěřujících : 64 % nedůvěřujících), což církve staví do role zdaleka nejméně důvěryhodných institucí z těch, jež jsou pravidelně zkoumány.

Tabulka 1: Důvěra vybraným institucím veřejného života (v %)

	rozhodně důvěřuje	spíše důvěřuje	spíše nedůvěřuje	rozhodně nedůvěřuje	neví	D/N	rozdíl	prů
Armádě	12	50	21	8	9	62/29	33	2,3
Policii ČR	8	53	30	7	2	61/37	24	2,4
Rádiu	6	48	30	9	7	54/39	15	2,5
Soudům	7	44	34	11	4	51/45	6	2,5
Internetu	7	40	32	10	11	47/42	5	2,5
Bankám	5	43	32	14	6	48/46	2	2,6
Odborům	6	32	26	13	23	38/39	-1	2,6
Televizi	5	41	38	14	2	46/52	-6	2,6
Tisku	4	40	38	15	3	44/53	-9	2,7
Nez. org.	6	32	30	17	15	38/47	-9	2,7
Církvím	5	18	29	35	13	23/64	-41	3,1

Poznámka: Procenta v řádce. Položky jsou seřazeny podle rozdílu mezi součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje (1)“ a „spíše důvěřuje (2)“ a součtem odpovědí „spíše nedůvěřuje (3)“ a „rozhodně nedůvěřuje (4)“. V posledním sloupci je uveden průměr z platných odpovědí (bez odpovědi „nevím“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 12. 10. 2015, 1045 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pokud se podíváme na odpovědi v určitém celkovém vyjádření, tak stojí za pozornost, že 70 % dotázaných neuvedlo ani v jednom případě odpověď „rozhodně důvěřuji“, třetina dotázaných ovšem důvěřuje (rozhodně nebo spíše) více než 6 z uvedených 11 institucí, 4 % důvěřují všem. Obráceně pak 46 % dotázaných ani u jedné ze zkoumaných institucí neuvedlo, že jí rozhodně nedůvěřuje, jedna třetina pak nedůvěřuje (spíše či rozhodně) více než 6 institucím, 5 % nedůvěřuje žádné z nich.

Faktorová analýza rozdělila zkoumané instituce do dvou vzájemně nezávislých skupin. První skupina je tvořena tiskem, rádií a televizemi (tradičními médii). Internet sice patří do této skupiny, ale je vnímám trochu odlišně (má výrazně nižší faktorovou zátěž). Ostatní instituce tvoří druhou skupinu s tím, že určitou odlišnost vykazují neziskové organizace a církve (nižší faktorové zátěže naznačují, že jde o instituce, které jsou přijímány jinak).

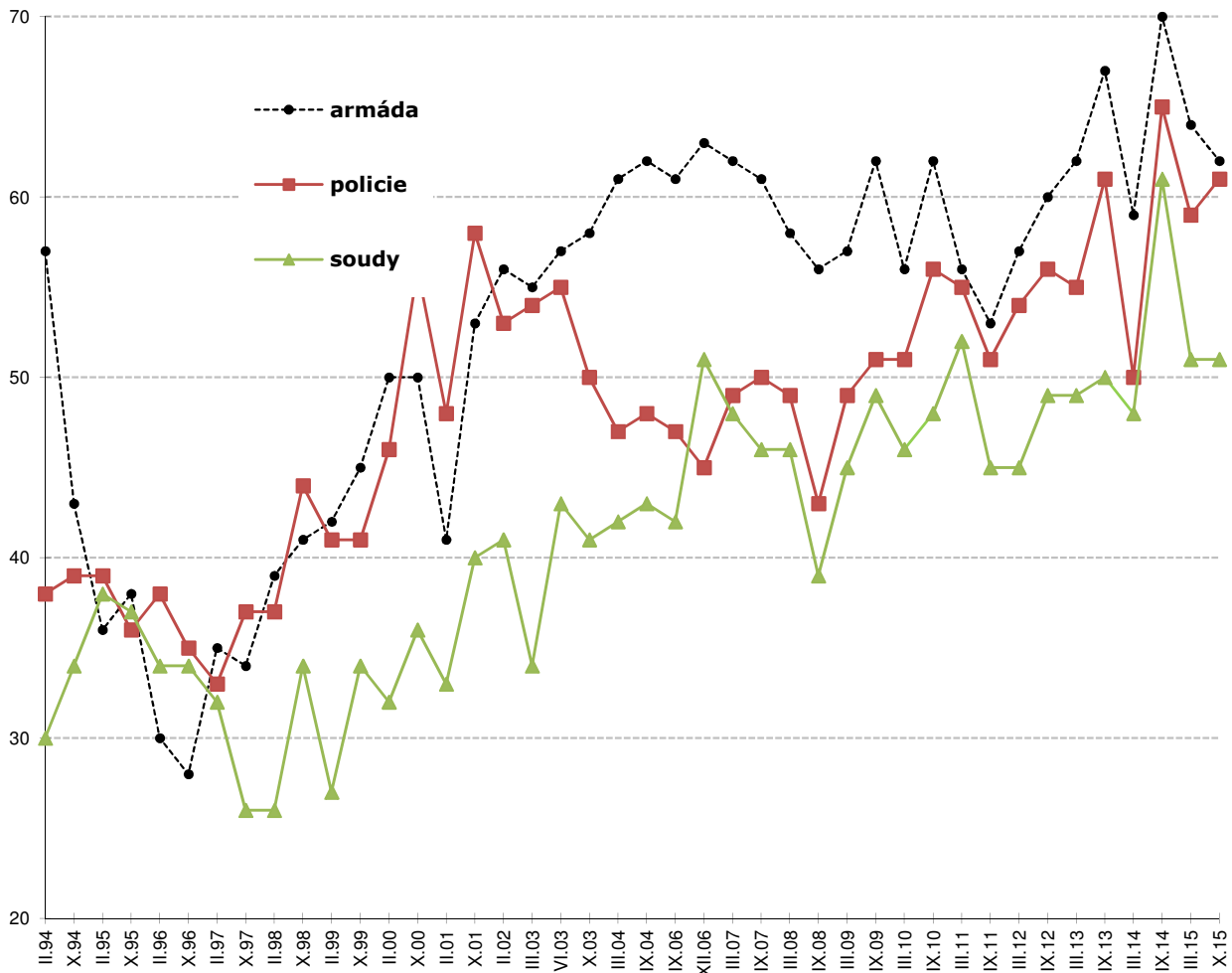
Podrobnější analýza vlivu sociodemografických charakteristik dotázaných na míru důvěry ukázala, že rozdíly v názorech mužů a žen, různých vzdělanostních skupin, věkových kohort a lidí s odlišnou politickou orientací nejsou příliš odlišné. Rozdíly v důvěře/nedůvěře byly u jednotlivých sociodemografik v řádu několika procent. Z opravdu statisticky významných rozdílů za zmínku stojí (očekávaný) rozdíl mezi levicově orientovanými a pravicově orientovanými respondenty v důvěře k odborům (mezi levicí důvěřuje odborům kolem 60 % dotázaných, mezi pravicí 40 %). Dále pak zásadní (opět očekávaný) rozdíl byl v důvěře k internetu v závislosti na věku: mezi nejmladšími respondenty (15-19 let) internetu důvěřuje 70 % dotázaných, v generaci jejich rodičů 55 % a v generaci prarodičů 40 %. V daném případě může ovšem míra důvěry znamenat důvěru ve vlastní schopnosti využívat internet.

Dalším podstatným zjištěním je, že pro všechny zkoumané instituce (s výjimkou internetu) platí, že důvěra k nim je provázána s důvěrou k vládě (korelace 0,25-0,30). V procentním vyjádření tato korelace např. znamená, že

mezi těmi, kdo rozhodně důvěřuje vládě, jen třetina rozhodně nedůvěřuje církvím, kdežto mezi těmi, kteří rozhodně nedůvěřují vládě, dvě třetiny rozhodně nedůvěřují církvím.

Vzhledem k tomu, že od loňska se podstatně změnila důvěra k neziskovým organizacím (viz graf 4 na konci textu), doplňme si, že tato důvěra závisí na věku (rozhodně jim nedůvěřuje kolem 15 % mezi mladšími generacemi, ve starších generacích je to 20-25 %) a na politické orientaci (mezi levicí jim nedůvěřuje 30 %, na levém středu, středu a pravém středu kolem 20 %, na pravici 11 %).

Graf 1: Vývoj důvěry armádě, policii, soudům (v %)

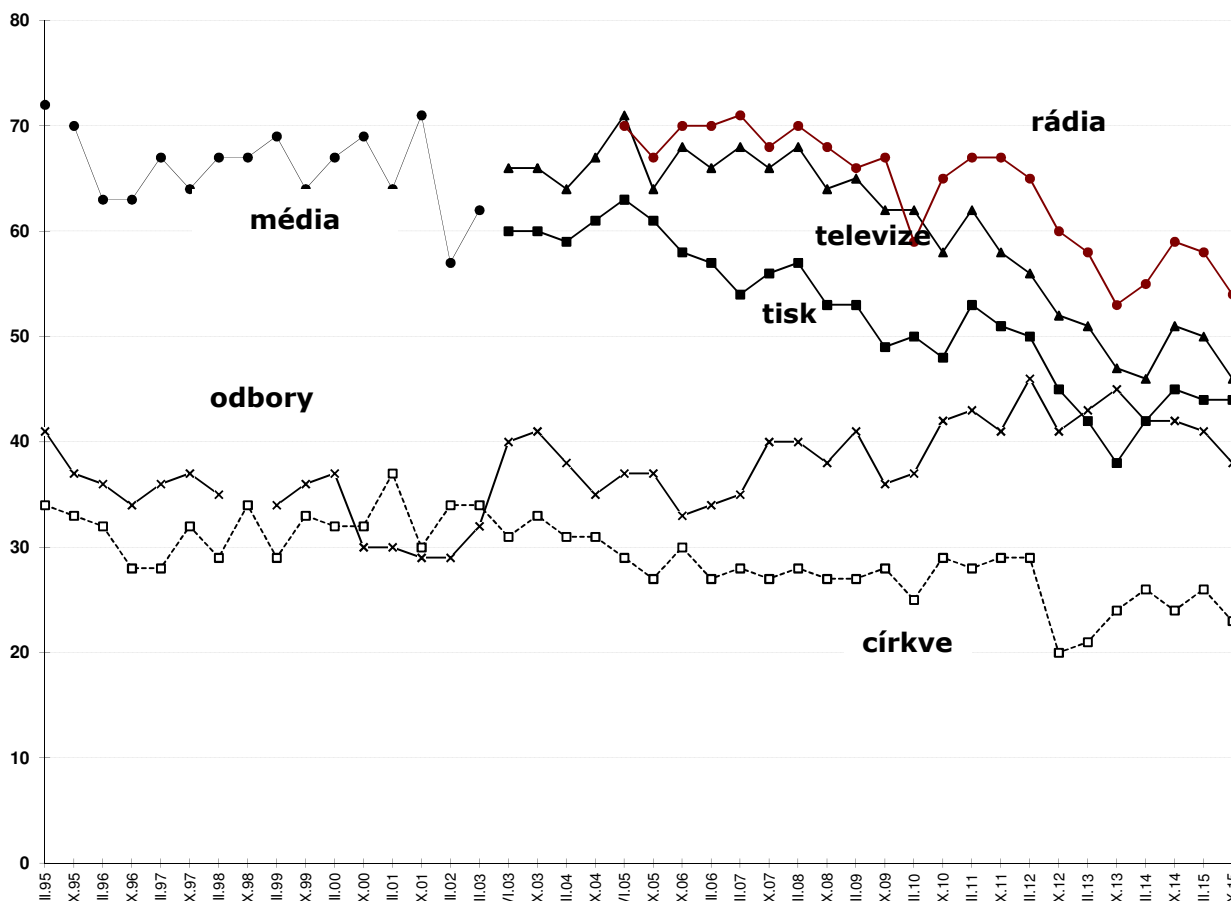
Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vývoj důvěry v armádu, policii a soudy v čase (viz graf 1) doznává v dlouhodobé perspektivě značných změn. V aktuálním šetření nebyl zaznamenán žádný statisticky významný posun oproti březnu 2015, ovšem výrazný pokles důvěry k armádě (o 8 procentních bodů) a rovněž k soudům (o 10 procentních bodů) je patrný oproti šetření z listopadu minulého roku. Také

důvěra k policii je v porovnání s loňským listopadem nižší, i když jen o 4 procentní body. Jde ovšem v podstatě jen o návrat k hodnotám míry důvěry z předchozích několika let po dosažení historického maxima, k němuž došlo vloni v listopadu.

Graf 2: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

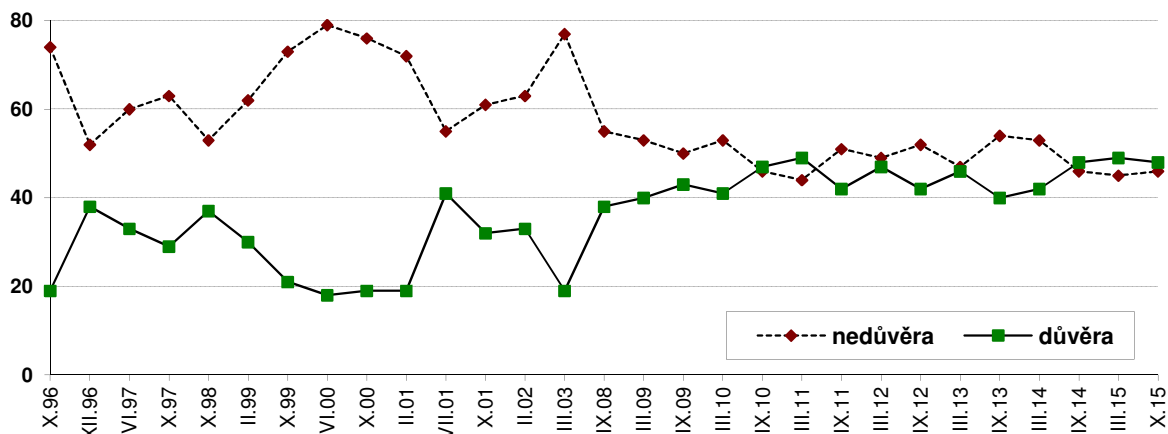
Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, v případě médií byl v posledních letech zaznamenáván poměrně výrazný postupný pokles důvěry, který se ale v loňském roce zastavil. Letošní data tento pozitivní trend potvrdila jen u tisku, kdežto jak u rádií, tak u televize došlo oproti březnu 2015 k poklesu důvěry o 4 procentní body, tzn. zpět na úroveň před loňským vzestupem.

U odborů byl od posledního šetření z března 2015 zaznamenán mírný pokles důvěry na hranici statistické významnosti (o 3 procentní body), čímž se důvěra českých občanů k odborům poprvé po více než pěti letech dostala pod hladinu 40 %, kde byla naposledy v březnu 2010. Historicky se ale důvěra odborům od 90. let 20. století pohybovala na nižší úrovni, zpravidla výrazně pod 40 % a někdy dokonce mírně pod 30 %.

Po výrazném propadu důvěry občanů k církvím, ke kterému došlo v druhé polovině roku 2012, a po následném mírném vzestupu důvěra k nim kolísá na úrovni okolo jedné čtvrtiny, přičemž v aktuálním šetření byl zaznamenán opět mírný pokles o 3 procentní body, což je posun právě na hranici statistické

významnosti. Církve tak nadále zůstávají vnímány hůře, než byly v období před propadem souvisejícím patrně s církevními restitucemi.

Graf 3: Důvěra/nedůvěra bankám (časové srovnání v %)

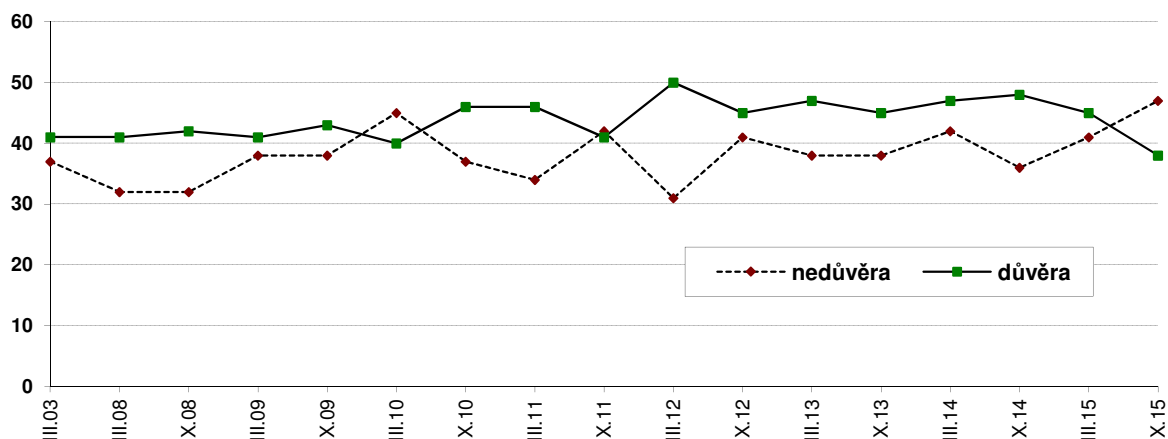

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" respektive „spíše nedůvěřuji“ a rozhodně nedůvěřuji“ vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vývoj důvěry a nedůvěry ve vztahu k bankám, jak jej zachycuje graf 3, procházel v období druhé poloviny 90. let 20. století a na počátku tohoto tisíciletí negativními výkyvy spojenými s problémy finančního sektoru v té době. Tehdy nedůvěra pravidelně výrazně převažovala nad důvěrou, přičemž mezera mezi oběma podíly se často dramaticky rozevírala. V posledních letech se však oba podíly k sobě podstatně přiblížily díky nárůstu důvěry a odpovídajícímu poklesu nedůvěry. Obě letošní šetření potvrdila loňský nárůst důvěry bankám, která od listopadu 2014 zůstává bez statisticky významných změn.

Graf 4: Důvěra/nedůvěra neziskovým organizacím (časové srovnání v %)

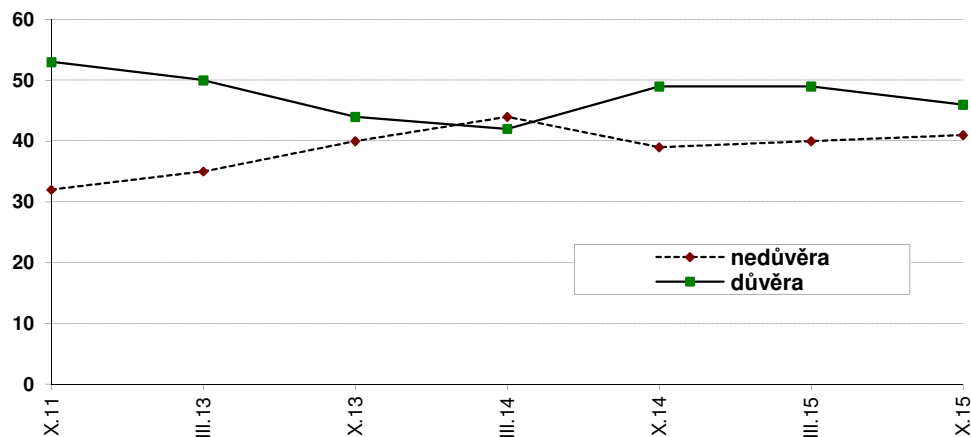

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazuje graf 4, důvěra ve vztahu k neziskovým organizacím vykazovala do loňského roku v čase relativní stabilitu, když se dlouhodobě pohybovala nad hranicí 40 - 45 %, s přechodným mírným zvýšením v březnu 2012, kdy byla důvěra neziskovým organizacím vůbec nejvyšší v celém sledovaném období (50 %). V posledních dvou šetřeních však došlo ke statisticky významnému poklesu důvěry (oproti poslednímu šetření o 7 procentních bodů, oproti listopadu 2014 o 10 procentních bodů), který může souviset s rolí neziskových organizací v současné uprchlické krizi (s celkovými obavami veřejnosti).

Graf 5: Důvěra/nedůvěra internetu (časové srovnání v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V případě internetu (viz graf 5), který je do výzkumu zahrnován pravidelně od roku 2013, když předtím byl již jednou zařazen do výzkumu v září 2011, můžeme vidět podobný trend, jaký jsme zaznamenali v případě klasických médií. Od prvního výzkumu ze září 2011 důvěra až do loňského jara měla sestupnou tendenci. Na podzim minulého roku se trend sice obrátil, ale v aktuálním výzkumu došlo k mírnému poklesu důvěry (o 3 procentní body).